

Barbara Biskupska

Sprawozdanie z Konferencji Teoretycznoliterackiej młodych pracowników naukowych polonistyki

---

Biuletyn Polonistyczny 10/29, 105-108

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

V. RÓŻNE

1. SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI TEORETYCZNO LITERACKIEJ MŁODYCH PRACOWNIKÓW NAUKOWYCH POLONISTYKI

VI Konferencja Teoretycznoliteracka, zorganizowana przez polonistów z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, odbyła się w dniach od 1-6 lutego 1967 r. w Połczynie-Zdroju. W obradach wzięli udział: pracownicy naukowci uniwersytetów, Wyższych Szkół Pedagogicznych oraz Instytutu Badań Literackich, stażysty, stypendyści, krytycy literaccy - z Warszawy, Poznania, Krakowa, Wrocławia, Lublina, Łodzi, Gdańska, Torunia, oraz naukowcy czescy i słowaccy z Pragi i Bratysławy.

Na Konferencji wygłoszono dwanaście referatów, cztery komunikaty oraz przeprowadzono dyskusję nad programem i dyrektywami metodycznymi ćwiczeń z analizy literackiej na I roku uniwersyteckich studiów polonistycznych. Wszystkie prace były poświęcone problemom poetyki historycznej, z tym że ogniskowały się wokół kilku zagadnień tej dyscypliny.

Jedna grupa referentów za materiał swych rozważań obrała klasyczne dla poetyki historycznej programy badań literaturoznawczych:

- 1/ mgr W.Cesluk-Grajewski /Warszawa/: Idea poetyki historycznej u Vesolovskiego, Potjebni i jego uczniów a niektóre problemy literaturoznawstwa
- 2/ mgr B.Biskupska /Warszawa/: Estetyka Kazimierza Wóycickiego
- 3/ mgr E.Sarnowska /Warszawa/: Traktat Macieja Kazimierza Sarbiewskiego o mitologii antycznej i problemy teorii mitu w XVI i na początku XVII w.

4/ mgr E.Siemińska /Łódź/: Problematyka znaku i znaczenia w historii filmowej myśli teoretycznej.

Wymienione referaty, w których punkt ciężkości często nadmiernie podlegał tendencji informującej, encyklopedycznej, realizowały dwojakie dążenia: z jednej strony - trafne zinterpretowanie i określenie funkcji programów w świadomości epoki, z drugiej natomiast - zbadanie ich aktualnego znaczenia bądź to przez przełożenie rozważanego sformułowania na język dzisiejszej humanistyki, bądź przez wskazanie obecnych kontynuacji wcześniej formułowanych założeń metodologicznych.

Najliczniejszą grupę stanowiły referaty poświęcone genealogii, w tym problematyce stylistycznej rozmaitych zjawisk literackich:

- 1/ mgr M.Książek-Czermińska /Gdańsk/: Problematyka czasu a przemiany powieści psychologicznej
- 2/ mgr J.Barczyński /Wrocław/: Z zagadnień powieści tendencyjnej
- 3/ mgr H.Orłowski /Poznań, Katedra Literatury Germańskiej/: Stereotyp fabularny niemieckiej powieści "rozwojowej"
- 4/ mgr M.Szybist /Kraków/: O historycznej genezie form podawczych i schematów konstrukcyjnych "Krewnych" J.Korzeniowskiego
- 5/ mgr St.Balbus /Kraków/: Stylizacja i zagadnienie poetyckości gatunku
- 6/ mgr St.Balbus i dr T.Bujnicki /Kraków/: Stylizacja na pamiętnik szlachecki wobec synkretyzmu struktury gatunkowej "Niewoli tatarskiej" Sienkiewicza
- 7/ dr A.Popowicz /Bratysława/: Przekład jako zagadnienie historycznoliterackie
- 8/ mgr E.Rzewuska /Lublin/: O konwencjach literackich w polskiej komedii pozytywistycznej.

Referaty te, oparte na materiale poetyki immanentnej, założonej w dziełach literackich różnych epok, zawierały analizę konkretnych utworów literackich, przeprowadzoną w taki sposób, aby wypracowane narzędzia mogły znaleźć zastosowanie przy interpretacji innych tekstów. Np. w analizie prozy psychologicznej, dokonanej przez M.Książek-Czermińską, funkcję takiego narzędzia pełniła kategoria czasu. Czas był traktowany ja-

ko element konstruktywny określonego typu narracji oraz jako wyznacznik filozoficzny dzieła. W referacie St. Balbusa funkcję klucza interpretacyjnego miał pełnić "język-pośrednik" między dyrektywami gatunkowymi i stylistycznymi przekazu narracyjnego.

Trzecia grupa referentów zajmowała się określaniem poetyki XX-wiecznych kierunków artystycznych:

- 1/ mgr S. Świątek /Łódź/: J.A. Kisielewski w nurcie polskiej reformy teatralnej
- 2/ mgr K. Dąbrowska-Jakowska /Toruń/: Pojęcie "motywu aktywistycznego" i jego rola w badaniu ekspresjonizmu powieści polskiej XX-lecia
- 3/ mgr J. Baluch /Kraków/: Temat jako wyznacznik poetyki grupowej. Sport-awangarda.

Referaty te, raczej postulujące określony typ badań niż wnoszące konkretne wartości poznawcze, zdradzały pewną nieporadność referentów wobec większych układów historycznoliterackich.

Ku ostatniej z wymienionych grup zbliżał się również referat mgr M. Woźniakiewicz /Lublin/: Działalność Koterii Petersburskiej a funkcjonowanie grupy - który spotkał się z dużym zainteresowaniem i wywołał żywą dyskusję. Dyskutanci proponowali odróżnianie ściśle "życiowych" układów wewnątrzgrupowych od modelu grupy funkcjonującego w świadomości społecznej oraz od modelu grupy, który pozostaje w stosunku homologii do struktur literackich dzieł jej członków.

Do stałych tradycji konferencji teoretycznoliterackich należy zainteresowanie praktyką dydaktyczną. W tym roku dr J. Kulińska-Kowa /Poznań/ zagaiła dyskusję nad programem ćwiczeń z analizy literackiej na I roku uniwersyteckich studiów polonistycznych. W toku dyskusji sformułowano następujące propozycje:

- a/ uwzględnienie w programie i spisie lektur zarówno historii, jak i teorii literatury;
- b/ włączenie do spisu lektur wzorcowych prac interpretacyjnych, które uczyłyby studentów wnikliwego "wczytywania się"

w literaturę i przeciwdziałały ograniczeniom stereotypów szkolnych;

c/ zachowanie właściwych proporcji między językiem a meta-
językiem analizy.

Oprócz ustalenia konkretnych dyrektyw istotnym momentem tego posiedzenia była wymiana doświadczeń dydaktycznych między przedstawicielami różnych ośrodków uniwersyteckich.

Ożywione i owocne dyskusje, jakie cechowały tegoroczną Konferencję, nie tylko pomogły referentom w dopracowaniu tekstów przed złożeniem ich do druku w specjalnej księdze, lecz ukazały również znaczne wyrównanie poziomu między poszczególnymi ośrodkami naukowymi oraz postępującą integracją polonistycznego środowiska.

Należy stwierdzić, iż konferencje teoretycznoliterackie pomocniczych pracowników naukowych polonistyki mają już kilkuletnią, ugruntowaną w polonistycznym kręgu - zarówno dojrzałych badaczy, jak i debiutujących naukowców - tradycję. Mimo zmieniających się gospodarzy imprezy /którymi są kolejno większe ośrodki uniwersyteckie/, mimo zmieniającego się składu uczestników, różnorodności tematyki - znaczenie, poziom i funkcja konferencji nie uległy zmianie; z latami uwydatniła się ich nieodzowna konieczność i potrzeba, szczególnie dla młodych kadr polonistycznych. Jest to w dużej mierze zasługą grupy uczniów prof. dra Kazimierza Budzyka - dra M. Głowińskiego, dr T. Kostkiewiczowej, dr A. Okopień-Sławińskiej i dra Janusza Sławińskiego, którzy od sześciu lat czuwali nad "formą i treścią" każdej z konferencji. Fakt ten należy tym bardziej przypominać, aby w momencie, gdy swoje dotychczasowe obowiązki związane z konferencjami zdecydowali się przekazać młodszemu gronu - wyrazić im publicznie podziękowanie.

Mgr Barbara Biskupska
Instytut Badań Literackich PAN